

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

İKİNCİ BÖLÜM
KARAR

İRFAN KARACA BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2020/4536
Karar Tarihi : 18/9/2024

Başkan : Basri BAĞCI
Üyeler : Engin YILDIRIM
Rıdvan GÜLEÇ
Yıldız SEFERİNOĞLU
Metin KIRATLI

Raportör : Hüseyin Ozan ADIYAMAN
Başvurucu : İrfan KARACA

I. BAŞVURUNUN ÖZETİ

1. Başvuru, tehdit vakasına ilişkin olarak etkili soruşturma yapılmaması nedeniyle maddi ve manevi varlığın korunması ve geliştirilmesi hakkının ihlal edildiği iddiasına ilişkindir.

2. Başvurucu ile A.S. ve onun oğlu U.S. arasında 16/7/2018 tarihinde yaşanan tartışma nedeniyle Kepsut Cumhuriyet Başsavcılığınca (Başsavcılık) soruşturma başlatılmıştır. Başvurucu; adli kolluk biriminde verdiği ifadesinde olay tarihinde A.S. ve U.S.'nin evinin bahçesine geldiklerini, A.S.'nin elindeki orakla karnına vurduğunu, ayrıca ikisinin birlikte kendisini yere yatırdıklarını ve yumruklayarak yaraladıklarını ileri sürerek şikâyetçi olduğunu belirtmiştir. Soruşturma kapsamında yine adli kolluk biriminde tanık olarak dinlenen H.S. beyanında U.S.'nin başvurucuya "Seni bu yoldan geçirmeyeceğim, seni yaşatmayacağım." dediğini, tanık olarak dinlenen E.S. de A.S. ve U.S.'nin başvurucuya "Bu kadına bir şey olursa seni bitiririz, yoldan geçirmeyiz." dediklerini ifade etmiştir.

3. Soruşturmanın sonunda tarafların birbirlerine karşı eylemlerinden dolayı silahla basit yaralama suçundan cezalandırılmaları istemiyle iddianame düzenlenmiştir. İddianamede tanık anlatımlarında geçen tehdit söylemleriyle ilgili bir değerlendirme yapılmamıştır. Kepsut Asliye Ceza Mahkemesinde (Mahkeme) görülen davanın ikinci celsesinde tanık olarak dinlenen H.S. soruşturma aşamasında verdiği ifadesini (bkz. § 2) aynen tekrar ettiğini belirtmiştir. Mahkeme; bu celsede başvurucuya karşı işlendiği iddia olunan konut dokunulmazlığının ihlali ile hakaret ve tehdit suçlarının soruşturulması için Başsavcılığa suç duyurusunda bulunmuştur.

4. Anılan suç duyurusuna bağlı olarak başlayan soruşturmada Başsavcılık herhangi bir işlem yapmadan şüpheliler A.S. ve U.S. hakkında kovuşturma yapılmasına yer olmadığına karar vermiş; kararda, Mahkemenin suç duyurusunda bulunduğu celseye ait duruşma

tutanağının incelendiğini, tutanakta başvurunun tehdit edildiğine dair herhangi bir beyanın bulunmadığını açıklamıştır. Kararın ilgili kısmı şöyledir:

"Yürütülen soruşturma kapsamında, Kepsut Asliye Ceza Mahkemesi tarafından, şüpheliler belirtilmeksizin mağdur belirtilmek suretiyle suç duyurusunda bulunulduğu; İddianame düzenlenen 2018/778 sayılı soruşturma dosyasının ve 2019/43 esas sayılı Kepsut Asliye Ceza Mahkemesi duruşmasının incelenmesinde şüphelilerin hakaret ve tehdit ettiklerine dair beyan tespit edilemediği, yalnızca tanık [H.K.nın] (H.S. ismi sehven H.K. olarak yazılmıştır.) beyanında [U.nun] küfür ettiğini duyduğunu beyan ettiği ancak küfür cümlesini açıklamadığı... [görülmüştür.]"

5. Başvurucu, H.S.nin soruşturma evresinde tespit edilen beyanında şüphelilerin kendisini tehdit ettiklerini açıkça ifade ettiğini vurgulayarak kovuşturma yapılmasına yer olmadığına dair karara itiraz etmiştir. Balıkesir 1. Sulh Ceza Hâkimliğince incelenen itiraz ayrıca bir açıklama yapılmaksızın kesin olarak reddedilmiştir.

6. Başvurucu, nihai kararı 24/12/2019 tarihinde öğrenmesinin ardından 22/1/2020 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

7. Başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmiştir.

II. DEĞERLENDİRME

8. Başvurucu, tehdit söylemlerine maruz kaldığının tanık beyanları ve Mahkemenin suç duyurusuyla sabit olmasına rağmen şüphelilerin savunmaları ve tanıkların beyanları tespit edilmeden kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmesi nedeniyle maddi ve manevi varlığını korunması hakkının ihlal edildiğini iddia etmiştir.

9. Başvurunun Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında düzenlenen kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği değerlendirilmiştir.

10. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezliğine karar verilmesini gerektirecek başka bir neden de bulunmadığı anlaşılan başvurunun kabul edilebilir olduğuna karar verilmesi gerekir.

11. Devlet, Anayasa'nın 17. maddesi kapsamında, bireyin maddi ve manevi varlığının bir parçası olan fiziksel ve zihinsel bütünlüğe keyfi olarak müdahale etmemek ve üçüncü kişilerin saldırılarını önlemekle yükümlüdür (Yusuf Burak Çelik, B. No: 2013/2538, 20/11/2014, § 31). Devletin pozitif yükümlülüğünün bir parçası olarak usul yükümlülüğü de bulunmaktadır. Bu usul yükümlülüğü çerçevesinde devlet, her türlü fiziksel ve ruhsal saldırı olayının sorumlularının belirlenmesini ve gerekiyorsa cezalandırılmasını sağlayabilecek etkili resmi bir soruşturma yürütmek durumundadır (Cezmi Demir ve diğerleri, B. No: 2013/293, 17/7/2014, § 106).

12. Bireysel başvuru kapsamında yapılacak değerlendirmede etkili bir ceza soruşturması yürütülüp yürütülmediği incelenirken soruşturmanın derhâl başlaması, bağımsız bir biçimde ve kamu denetimine tabi olarak özenle ve süratle yürütülmesi ile etkili olması

unsurları araştırılmaktadır (*Mehmet Arif Kılınç*, B. No: 2013/1656, 16/7/2014, § 29). Etkili soruşturma yapma yükümlülüğü, iddialar doğrultusunda lehe ve aleyhe delillerin toplanmasını ve ulaşılan sonucun temel hakların öngördüğü güvenceleri sağlayacak şekilde ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanmasını gerekli kılmaktadır. Ancak soruşturma sonunda şüpheliler hakkında mutlaka ceza davası açılmasının zorunlu olduğu söylenemez (*Meral Talay*, B. No: 2018/8050, 7/10/2021, § 37; benzer yöndeki değerlendirme için bkz. *Gözde Başar*, B. No: 2016/312, 228/5/2019, § 34).

13. Anayasa'nın 17. maddesi gereğince yürütülecek soruşturmalarda soruşturma makamlarının, anılan hak kapsamında değerlendirilebilecek bir muameleye maruz kaldığını ileri süren kişilerle olayın gelişimine ve delillerin elde edilmesine ilişkin ileri sürdükleri her türlü iddialarını ve taleplerini karşılama zorunluluğu bulunmamaktadır. Soruşturma kapsamında yürütülecek soruşturma işlemlerinin belirleyicisi yetkili soruşturma makamlarıdır. Soruşturma makamları, her bir somut olayın koşullarını ayrıca değerlendirerek makul olan bir yöntem belirleyecektir (*Yavuz Durmuş ve diğerleri*, B. No: 2013/6574, 16/12/2015, § 62).

14. Yürütülecek ceza soruşturmalarının amacı kişinin dokunulmazlığını, maddi ve manevi varlığını koruyan mevzuat hükümlerinin etkili bir şekilde tatbiki ile sorumluların tespiti ve etkili müeyyidelerin uygulanmasını sağlamaktır. Bu bir sonuç yükümlülüğü olmayıp uygun araçların kullanılması yükümlülüğüdür. Diğer taraftan belirtilen yükümlülük Anayasa'nın 17. maddesinin başvuruca üçüncü kişileri bir suç nedeniyle yargılatma ya da cezalandırılmalarını talep hakkı, kamusal makamlara ise tüm yargılamaları mahkûmiyetle ya da belirli bir ceza hükmüyle sonuçlandırma ödevi yüklediği şeklinde yorumlanamaz (*Süleyman Demirbaş*, B. No: 2014/1549, 13/7/2016, §§ 34, 35). Ancak her durumda söz konusu yargısal sistemlerin etkili şekilde işletilmesi ve soruşturmalar ya da yargılamalar neticesinde yargısal makamlarca ulaşılan tüm sonuçların temel hakların içerdiği güvenceleri koruyacak şekilde ilgili ve yeterli gerekçelerle açıklanması gerekir (*Erol Kumcu*, B. No: 2015/18988, 9/5/2019, § 35; *Ali Çığır*, B. No: 2015/19298, 8/5/2019, § 35; *Emine Demir ve diğerleri*, B. No: 2019/16805, 25/5/2022, § 29).

15. Somut olayda iddianamedeki belirlemelere göre başvuruca ile A.S. ve U.S. arasında çıkan kavgada taraflar birbirlerini silahla yaralamıştır (bkz. § 3). Silahla yaralama suçundan görülen ceza davasında tanık H.S. soruşturma evresindeki beyanlarını aynen tekrar ettiğini ifade etmiştir (bkz. § 3). Mahkeme aynı celse başvuruca karşı diğer suçların yanında tehdit suçunun işlendiği iddiasının soruşturulması için suç duyurusunda bulunmuştur. Bu suç duyurusuna bağlı olarak başlayan soruşturmada Başsavcılık, Duruşma Tutanağı'nda başvuruca'nın tehdit edildiğine dair herhangi bir beyanı bulunmadığı gerekçesiyle kovuşturmayaya yer olmadığına karar vermiştir (bkz. § 4). Suç duyurusunun yapıldığı Duruşma Tutanağı'nda tanık H.S.'nin soruşturma evresindeki beyanlarını tekrar ettiğine dair açıklamasına rağmen bu hususta Başsavcılık bir araştırma yapmamış ve H.S.'nin dinlenilmesine yönelik bir karar vermemiştir.

16. Ayrıca kovuşturmayaya yer olmadığı kararında; H.S.'nin soruşturma evresinde tespit edilen, U.S.'nin başvuruca "Seni bu yoldan geçirmeyeceğim, seni yaşatmayacağım." şeklindeki söylemini olayın bütünlüğü içinde (bkz. § 2) değerlendirmemiştir. Aksine Başsavcılığın Duruşma Tutanağı'nda tehdit söylemine rastlanmadığına dair gerekçesi, H.S.'nin soruşturma evresindeki beyanının değerlendirilmediği izlenimine neden olmuştur. Başsavcılığın Mahkemenin suç duyurusuna rağmen tehdit suçu bakımından delil niteliğinde olabilecek tanık beyanını tespit etmediği ve kovuşturmayaya yer olmadığı kararında değerlendirmedeği anlaşılmıştır.

17. Somut başvuruya konu olan süreçte kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının içerdiği güvencelere uygun araştırma ve özenli bir soruşturma yapılmadığı, süreçte alınan kararların ilgili ve yeterli gerekçe içermediği değerlendirilmiştir. Sonuç olarak kamusal makamlarca üstlenilmesi gereken pozitif yükümlülüğün gerektirdiği şartların somut olayda yerine getirilmediği anlaşılmıştır.

18. Açıklanan gerekçelerle Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının ihlal edildiğine karar verilmesi gerekir.

III. GİDERİM

19. Başvurucu, ihlalin tespiti ve yeniden soruşturma yapılması talebinde bulunmuştur.

20. Başvuruda tespit edilen hak ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Bu kapsamda kararın gönderildiği soruşturma mercilerince yapılması gereken iş, yeniden soruşturma işlemlerini başlatmak ve Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştıran nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar vermektir (*Mehmet Doğan* [GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018, §§ 54-60; *Aliğül Alkaya ve diğerleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019, §§ 53-60, 66; *Kadri Enis Berberoğlu* (3) [GK], B. No: 2020/32949, 21/1/2021, §§ 93-100).

IV. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın KABUL EDİLEBİLİR OLDUĞUNA,

B. Anayasa'nın 17. maddesinde güvence altına alınan kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin kişinin maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına yönelik ihlalin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden soruşturma yapılmak üzere Kepsut Cumhuriyet Başsavcılığına (Sor. No: 2019/626, K.2019/674) GÖNDERİLMESİNE,

D. 446,90 TL harçtan oluşan yargılama giderinin başvurucuya ÖDENMESİNE,

E. Ödemenin kararın tebliğini takiben başvurunun Hazine ve Maliye Bakanlığına başvuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAİZ UYGULANMASINA

F. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 18/9/2024 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.